

ПОВОДОМ 25 ГОДИНА „БИБЛИОГРАФСКОГ ВЈЕСНИКА“
(1961—1986)

У не баш разуђеној продукцији стручних и научних публикација у Црној Гори „Библиографски вјесник“ заузима истакнуто и значајно мјесто. Не толико због јубилеја, такође вриједног пажње — двадесет пет година од изласка из штампе прве његове свеске — него прије свега због тога што је „Библиографски вјесник“ својим садржајем успио да се наметне као озбиљно информативно гласило, и да нарочито са обиљем библиографских информација, које континуирано доноси на својим страницама, а такође и са редовним, махом краћим научним огледима и прилозима из културне историје, привуче пажњу југословенске културне јавности.

„Библиографски вјесник“ је почео скромно, једноставне физиономије и у мањем обиму и формату — али са јасном визијом потребе да „већ дуго времена се осјећа потреба за једним библиографским часописом у Црној Гори, који би давао грађу за будућу библиографију Југославије и попуњавао празнине у нашим досадашњим мањим и већим енциклопедијским издањима“. Познати ерудита и цијењени научни радник др Нико С. Мартинсвић, покретач и први уредник овог часописа, у краткој уводној ријечи уз први број, изнио је основе његове концепције, која ће углавном остати непромијењена за сво вријеме његова излагања: „Библиографски вјесник“ ће објављивати библиографске радове и биљешке из свих области науке и књижевности који се односе на Црну Гору, било да они потичу из пера Црногораца било из пера људи ван Црне Горе. Осим тога, „Библиографски вјесник“ ће објављивати и библиографске расправе и чланке везане за културни развој Црне Горе.“

Луцидна промишљања покретача и првог уредника показала су се дубоко оправданим, па је остварени напор издавача часописа — Друштва библиотекарна Црне Горе и Централне народне библиотеке Црне Горе „Ђурђе Црнојевић“ —

значио научно освјежење и запажен културни догађај у иначе доста сушној културној клими шездесетих година у Црној Гори. Једино се нијесу остварила надања иницијатора овога издања: „уколико дођемо до већих материјалних средстава, наш ће часопис излазити у већем броју и чешће“. Не да се нијесу „нашла“ већа средства, него су 1964. године усахла и постојећа, када је изашао посљедњи број (троброј!) те прве Вјесникове серије! Није се успјела испоштовати предвиђена динамика излагања — три пута годишње — нити се могло обезбиједити ни толико материјалне (по)моћи да се три пута годишње публикују свештнице „Библиографског вјесника“ од по 3—4 табака, како је било зацртано у колофону првог броја, а потом пренесено у импресум ове публикације.

Дванаест првих бројева (1961—1964) објављено је у пет посебних свесака формата 20×14, са укупно 125 библиографских јединица и са нешто преко 1.000 страница текста. Иако амбициозан подухват, и поред жеље и зналачког ангажовања главног уредника, и издашне помоћи прије свега неколицине стручњака Централне народне библиотеке као сарадника, ово настојање је остало кратког даха: неумољиве материјалне неприлике пресјекле су сваку даљу стваралачку иницијативу на овом плану.

Прва серија „Библиографског вјесника“ штампана је у тиражу од свега 500 примјерака, тако да се већ данас до одређених бројева тешко долази. Показало се да су библиографска истраживања и информације које је понудило ово гласило, и њихов значај за бављење научно-истраживачким радом уопште, од изузетног значаја за развој иначе забрињавајуће информатичке технологије у нас. Његов стручно-информативни и научно-истраживачки профил развијао се преко засебних и устаљених рубрика; *Чланци*, *Библиографије*, *Био-библиографије*, *Краћи научни прилози*, *Прикази* и биљешке, које ће,

у глобалу, бити окосница и касније програмске оријентације.

До покретања сједећих свезака овог часописа требало је чекати једанаест година: појавиле су се 1976. године иницијативом директора Централне народне библиотеке др Душана Мартиновића, који ће успјешно наставити уређивање овог наслова до данашњих дана. Као што је већ напоменуто, концепција је у основи остала непромијењена; повећан је само формат (24×17), број страна и број прилога, с тим што је техничка опремљеност друге серије много боља: у задњој деценији излажења часопис је добио физиономију модерно опремљеног међународног гласила (YU ISSN број, текст насловне стране и њене полеђине као и називи рубрика и садржај дати су упоредом на француском језику, а прилоге прате резимеа на неком од водећих свјетских језика). До 1982. године излазио је у тиражу од 1.000 примјерака, а од тада се штампа у 800 примјерака, са просјечних 15 штампарских табака по једном броју.

Досадашња едиција „Библиографског вјесника“ садржана је у 45 бројева (и десетак свесака мање). То је већ читава ризница која на преко 9.000 страница текста доноси обиље података и информација, претежно библиографских. Рађене по савременим међународним стандардима, ове библиографије — специјалне, тематске, персоналне, или објављиване као одговарајући издавачки регистри — исказују огромну информативну вриједност (по подацима које је понудио Д. Мартиновић, пишући о значају овог наслова у ревији „Овдје“ бр. 211/86, стр. 27) — у износу од око 38.700 регистрованих библиографских јединица, чему треба додати и преко 380 јединица нотираних, односно коментарисаних у рубрици Прикази и биљешке. Што посебно треба нагласити, на страницама „Библиографског вјесника“ библиографски је обрађено 30-так назива црногорских серијских публикација, алманаха, календара и годишњака из ранијег периода, а такође преко 80 био-библиографија познатих или личности од нарочитог значаја за

праћење црногорске културне историје.

Судбина „Библиографског вјесника“ чини се типичним примјером наше недовољне организованости у циљу форсирања основних развојних ресурса — фундаменталне информације у служби креативног рада, као основних потицајних предуслова за материјални и духовни развој друштва. Тешко прихватимо истину да се друштвени развој не може темељити на бази бирократске самодовољности и техно-менаџерског прагматизма, иако ваљда мало коме може бити нејасно да је савремено друштво које је пренебрегло истину да сопствени развој може остваривати пуку трансфером туђих знања и туђе технологије, без адекватног развијања сопственог ума као носећег ткива конкретне културне климе и конкретне производне инфраструктуре — унапријед осуђено на стагнацију, на неуспјех. Ваљда у контексту таквог гледања на проблем стваралаштва, посебно научног, имамо ситуацију да у нашој републици имамо солидан библиографски приручник — који је настао захваљујући снази и спознаји једног човјека, и опет васкрсао, послје једанаестогодишње паузе, практично заслугом другог појединца... И то у вријеме када се савремени свијет чврсто опасује густим телекомуникацијским и телематским везама, које координирају савремена научна, техничка, технолошка, економска, културна и друга достигнућа, и нуде — за све рационално и пословно организоване чланице „новог економског поретка“ — ефикасан проток актуелних информација за све профиле корисника. У ери када је информација круна свјетског монопола, ми смо у ситуацији да тек развијамо систем класичног, библиографског информисања. Док сви они којима смо у прилици да завидимо на материјалном развоју (и од којих трпимо економску, готово неоконијалну зависност) и много једноставније процесе друштвеног организовања рјешавају уз помоћ аутоматске комуникације и електронске трајне меморије, дотле се научни радници у нашим условима

баве секундарним проблемима истраживања (прибављањем података и потребних информација) — око 80% својега укупног „научног“ ангажовања.

И поред несумњиво огромног доприноса у стварању погоднијих услова за бављење научно-истраживачким радом у Црној Гори (на жалост претежно за област друштвених наука и за вријеме већ минулог историјског хоризонта), „Библиографски вјесник“ често није успио да оствари многе замисли које би налагала његова програмска концепција: у оскудности финансијских услова није се увијек у прилици бирати сарадња и сарадници, односно инсистирати на структури и максималном значају објављених прилога. Библиографија је мукотрпан и сложен, веома одговоран и стручан рад. У којој мјери — често нијесу свјесни ни они којима је она намијењена. Због тога треба одати посебно признање не-

колицини најупорнијих аутора носећих прилога у Вјеснику, које свакако није мотивисала веома симболична материјална надокнада...

Како му и само име говори, „Библиографски вјесник“ је стручни, уско профилисани часопис, чија основна преокупација треба да буде — библиографска информација! Међутим, с обзиром да је то гласило и Друштва библиотекара Црне Горе, било би пожељно и веома потребно да он на својим страницама континуирано доноси и актуелне прилоге из савремене библиотечке теорије и праксе, тј. да има устаљену и такође брижљиво попуњавану рубрику о развоју модерног библиотечко-информационог система. Да буде користан приручник и недовољно организованим и скромно острученим библиотечким радницима, прије свега оним са подручја Републике.

Чедомир Драшковић

Велизар Перуновић, КАЗИВАЊА ИЗ КОЛОНЕ. Друго допуњено издање, 1986.*

Што вријеме даље одмиче догађаји из прошлости бивају све интересантнији и занимљивији. Посебно је велика заинтересованост шире читалачке публике за мемоарску литературу. Мемоарска литература је за читаоце интересантнија што су догађаји старији и сложенији. Такав је случај и са оном из нашег ослободилачког рата и социјалистичке револуције. За ширу читалачку публику мемоарска литература из рата и револуције је интересантнија када се у њој говори о борцима који нијесу имали високих функција и чинова, о оним лицима која су се борила у стрељачком строју, у илегалству, за успостављање веза, у затворима, логорима, интернацији, за спас рањеника и болесника, за очување присебности и достојанства у најтежим ситуацијама и посебно за историјска држања на стрелиштима. Држање кому-

ниста, скојеваца и других родољуба и патриота на стрелиштима, пред непријатељским циљевима, у току рата и револуције ријетки су примјери у историји човјечанства. Њихово изузетно храбро држање и њихови гробови били су нови подстицаји и надахнућа за саборце и оне који су долазили. Била је то генерација пред којом није било препрека, генерација без колебања, генерација самопрегора. Једном ријечи, непоновљива генерација, генерација достојна поштовања и дивљења. Из те незаборавне ратне генерације је и Велизар Перуновић, аутор књиге *Казивања из колоне*. Свечаност поводом ослобођења Никшића и у склопу ње ову посвећену књигу Велизара Перуновића „Казивања из колоне“ увеличава присуство преживјелих из ратне генерације нашег ослободилачког рата и социјалистичке револуције.

* Уводно излагање на промоцији књиге у Никшићу, 17. септембра 1986.